

Sześciolatek w szkole podstawowej –

obniżenie wieku rozpoczynania spełniania obowiązku szkolnego w Polsce

Karol Semik
Mazowiecki Kurator Oświaty

Prowadzona dziś narodowa debata wokół obniżenia wieku rozpoczynania spełniania obowiązku szkolnego i włączenia sześciolatek w system szkolny ma już w Polsce swoją historię. Można wskazać tu na rok 1999, kiedy to prof. Mirosław Handke, minister edukacji w rządzie Jerzego Buzka, realizował reformę systemu oświaty.

Przesłanki przemawiające za objęciem sześciolatek obowiązkiem szkolnym to przede wszystkim:

- wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez zapewnienie lepszego dostępu młodszym dzieciom do edukacji,
- „przesunięcie” ukończenia edukacji szkolnej o rok wcześniej – szkołę ponadgimnazjalną opuszczą pełnoletni absolwenci.

Reguły takie obowiązują w większości krajów europejskich. Należy także wskazać na sprzyjającą projektowanym zmianom sytuację demograficzną – od kilkunastu lat spada liczba uczniów w szkołach podstawowych. W bieżącym roku rocznik sześciolatek jest najmniej liczny.

Liczba sześciolatek w Polsce w poszczególnych latach:

• 2007 r. – 361 873	• 2011 r. – 362 331
• 2008 r. – 351 867	• 2012 r. – 372 649
• 2009 r. – 348 504	• 2013 r. – 386 191
• 2010 r. – 353 771	

Liczba sześciolatek w województwie mazowieckim w poszczególnych latach:

• 2007 r. – 49 188	• 2011 r. – 50 483

• 2008 r. – 47 448	• 2012 r. – 53 045
• 2009 r. – 47 443	• 2013 r. – 55 063
• 2010 r. – 49 022	

Obniżenie wieku rozpoczynania obowiązku szkolnego poprzedzone zostanie zmianą warunków nauki w szkołach podstawowych. Wspieraniu jednostek samorządu terytorialnego w realizacji tego zadania służyć mają programy rządowe.

Wprowadzenie sześciolatek do oddziałów klasy pierwszej szkoły podstawowej powiązane zostało z prawem dzieci pięcioletnich do korzystania z wychowania przedszkolnego.

Należy podkreślić, że w okresie przejściowym to rodzice i dyrektor szkoły będą decydować o rozpoczynaniu przez sześciolatek dzieci edukacji szkolnej.

Warto wyjaśnić, że został zachowany trzyletni okres wprowadzania obniżenia wieku rozpoczynania spełniania obowiązku szkolnego, obejmujący lata: 2009/2010, 2010/2011, 2011/2012.

Istotną różnicę między wcześniej projektowaną zmianą a rozwiązaniem obecnym jest wprowadzenie w miejsce **obowiązku** szkolnego – **prawa** dla dzieci sześciolatek urodzonych odpowiednio w roku 2003, 2004, 2005 do rozpoczęcia nauki w szkole w wieku 6 lat. O skorzystaniu z tego prawa decydują rodzice (prawni opiekunowie) oraz dyrektor szkoły. Harmonogram zmian przedstawia się następująco:

1. **Lata 2009 – 2011** – rodzice dziecka, które w danym roku kalendarzowym kończy 6 lat mają prawo złożenia do dyrektora szkoły wniosku o przyjęcie dziecka do klasy pierwszej. Dyrektor szkoły decyduje o przyjęciu dziecka do szkoły, uwzględniając warunki organizacyjne szkoły oraz okoliczność korzystania przez dziecko z wychowania przedszkolnego w roku poprzedzającym rok szkolny. Jeżeli dziecko nie było objęte wychowaniem przedszkolnym wymagana jest pozytywna opinia poradni psychologiczno-pedagogicznej o możliwości rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego.
2. **Od 1 września 2012** – wszystkie dzieci sześciolatnie obowiązkowo rozpoczynają naukę w klasie pierwszej szkoły podstawowej.

Od 1 września 2009 roku w pierwszych klasach znajdują się dzieci z dwóch roczników: 2002 i 2003.

Wprowadzenie nowej podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej obliguje nauczycieli do zmiany organizacji i metod pracy z uczniem.

Planowane obniżenie wieku rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego jest połączone z poszerzeniem działalności opiekuńczej szkoły, o którą to działalność najbardziej niepokoją się rodzice. Prowadzone są prace nad dostosowaniem świetlic szkolnych do potrzeb najmłodszych uczniów.

Od przyszłego roku szkolnego, zgodnie z nową podstawą programową wychowania przedszkolnego, każde dziecko w roku poprzedzającym możliwość pójścia do szkoły przejdzie diagnozę przedszkolną oraz otrzyma odpowiednie wsparcie, aby być dobrze przygotowane do rozpoczęcia nauki w szkole. Celem takiej analizy jest zgromadzenie informacji, które mogą pomóc:

- rodzicom w poznaniu stanu gotowości swojego dziecka do podjęcia nauki w szkole podstawowej, aby mogli je w osiągnięciu tej gotowości, odpowiednio do potrzeb, wspomagać,
- nauczycielom przedszkola przy opracowaniu indywidualnego programu wspomagania i korygowania rozwoju dziecka; program będzie realizowany w roku poprzedzającym rozpoczęcie nauki w szkole podstawowej,
- pracownikom poradni psychologiczno-pedagogicznej, do której zostanie skierowane dziecko w razie potrzeby pogłębionej diagnozy związanej ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej, zrealizowało szkolenia przygotowujące nauczycieli do prowadzenia ukierunkowanej obser-

wacji dzieci pod kątem gotowości szkolnej. W projekcie „Diagnoza z zastosowaniem Skali Gotowości Szkolnej (SGS) i wspomaganie dzieci pięcioletnich do podjęcia nauki w szkole” wykorzystano materiały opracowane w ramach projektu „Badanie Gotowości Szkolnej Sześciolatek” (BGSS), finansowanego z funduszy Unii Europejskiej. 210 liderów z całej Polski, w tym 26 z województwa mazowieckiego przeprowadziło 416 szkoleń dla ponad 11 500 nauczycieli przedszkoli i szkół podstawowych w całym kraju (w tym w woj. mazowieckim około 1480 nauczycieli). Nie jest to zadanie zupełnie nowe, gdyż obecnie obowiązujące przepisy nakładają na przedszkola obowiązek rozpoznawania możliwości oraz indywidualnych potrzeb dziecka.

Przygotowanie nauczycieli w zakresie diagnozowania gotowości do podjęcia nauki w szkole jest szczególnie ważne w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych. Im wcześniej wykryte zostaną zagrożenia, deficyty dzieci, tym łatwiej i skuteczniej można ograniczyć wpływ tych deficytów na funkcjonowanie szkolne. Dobre przygotowanie i gotowość dziecka do podjęcia nauki w szkole będzie procentować mniejszą liczbą niepowodzeń szkolnych, dawać większą satysfakcję nauczycielom z wykonywanej pracy, a rodzicom zadowolenie z sukcesów, jakie uczniowie będą osiągać. Ważne jest też, by edukacja szkolna poprzedzona została wychowaniem przedszkolnym.

Podsumowanie

1. Od 1 września 2009 roku rodzice dzieci sześciolatnich mają prawo do złożenia wniosku o realizację obowiązku szkolnego.
2. Dyrektor szkoły podstawowej może przyjmując dziecko do szkoły, jeżeli pozwalają na to warunki organizacyjne szkoły, a dziecko było objęte wychowaniem przedszkolnym w roku poprzedzającym rok szkolny. Jeżeli dziecko nie było objęte wychowaniem przedszkolnym, wymagana jest pozytywna opinia poradni psychologiczno-pedagogicznej o możliwości rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego.
3. W roku szkolnym 2009/2010 w pierwszych klasach szkoły podstawowej znajdują się dzieci z dwóch roczników: 2002 i 2003.
4. Wprowadzenie nowej podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego obliguje nauczycieli do zmiany organizacji i metod pracy.
5. Obniżenie wieku obowiązku szkolnego jest połączone z poszerzeniem działalności opiekuńczej szkoły – dostosowaniem pracy świetlic szkolnych do potrzeb najmłodszych uczniów.